

ĐỨC TIN TRONG ĐẠO PHẬT

DẪN NHẬP: Tục ngữ có câu “Nhân vô tín bất lập” người không có niềm tin thì không thể đứng vững được. Người không có niềm tin tức không tự tin vào chính bản thân mình, không thể xác lập niềm tin giữ uy tín với người. Cho nên, không thể đứng vững giữa dòng đời giông bão. Ngược lại, người có niềm tin với chính bản thân mình thì chắc chắn sẽ thành tựu sự nghiệp. Trong Đạo Phật, niềm tin là một trong những yếu tố căn bản để thành tựu đạo nghiệp. Trong Đại Trí Độ Luận, Bồ tát Long Thọ khẳng định: “*Biển Phật pháp thậm thâm nhưng có người có niềm tin thì có thể thâm nhập*”. Vậy người tu đạo phải tin những gì? Tin như thế nào để thành tựu sự nghiệp?

CHÁNH ĐỀ: Vậy Tin là gì? Tin là tin tưởng hay niềm tin vào chính bản thân mình, người và Giáo pháp bằng sự thấy biết đúng như thật. Theo “*Luận Thành Duy Thức*” quyển 6: Thế nào là Tín? Đối với Thật, đức, năng có nhãn lạc, dục sâu xa, lấy tâm thanh tịnh làm tánh, đối trị bất tín và lấy ưa thích thiện pháp làm nghiệp.

Đứng trên nhân bản, niềm tin là đạo đức căn bản của con người. Theo Nho giáo; Nhon Nghĩa Lễ, Trí, Tín là năm yếu tố mà một con người phải gìn giữ để hoàn thành nhân cách một con người, chữ Tín trong Nho giáo là uy tín của một con người mà mỗi người phải tự xác lập để mọi người tin ta và ta tin người. Đánh mất chữ tín thì không thể làm được sự nghiệp gì trong cuộc đời của mình.

Là một con người thì ít nhiều ai cũng có niềm tin. Thế nhưng, giữ vững được niềm tin bất động giữa dòng đời giông tố là điều kiện căn bản để thành tựu sự nghiệp trong cuộc đời này. Vậy chúng ta tin những gì? Tin vào chính bản thân mình và tin vào chơn lý mà mình biết được qua sự thực nghiệm. Người sống trên xã hội phải tạo niềm tin với mọi người thì lời nói mới chứng tín.

Một trong những yếu tố căn bản không thể thiếu để thành tựu niềm tin là trí huệ, người có trí sáng suốt sẽ nhận định rõ ràng sự việc không bị mê lầm sai lệch trong việc định hướng việc làm của mình. Niềm tin con người có hai phương diện đó là chánh tín và mê tín .

Chánh tín là niềm tin kiên cố vững chắc trên tinh thần trí huệ hiểu biết rõ ràng sự việc mới tin tưởng hay tuyệt đối tin tưởng vào Tam bảo bằng trực giác hay trí không bị si mê che lấp.

Mê tín là niềm tin mù quáng không trí huệ, niềm tin này lắm khi cuồng si hung hãn trong thiên kiến mê lầm cố chấp cực độ, phần đông những người cố chấp kẹt trong điều này:

Một là không tin tưởng

Hai là mù quáng cuồng tín cực độ

Trong Phật pháp, người tu phải đặt niềm tin vững chắc vào Phật, Pháp, Tăng Giới để tu hành không bị làm đường lạc nẻo. Bốn Pháp này được gọi là bốn pháp bất khả hoại tín trong đạo Phật. Theo Kinh Hoa nghiêm người tu còn phải tin chắc vào Vô Thượng Đại Bồ đề tâm phát khởi tiến tu.

Tin Phật là tin chắc Đức Phật là bậc toàn năng toàn giác có năng lực cứu độ khổ não của chúng sanh, Ngài là bậc Nhất thiết trí, là vị đạo sư dắt người qua sông sanh tử. Người Phật tử phải tin chắc vào Phật, vị giáo chủ toàn năng toàn giác, người đã tìm ra con đường giải thoát giác ngộ cho người sau quy hướng, tuy nhiên tin Phật không phải là đặt niềm tin mù quáng vào ngài như các tôn giáo khác dạy tín đồ phải tuyệt đối tôn kính đáng sáng tạo, hay Phạm Thiên Chúa Trời, hay Ngọc hoàng Thượng Đế, Thánh A La. Người Phật tử phải biết rõ Phật chỉ là người giác ngộ chứng được bản thể chơn tâm hay thật tướng tánh không các pháp và đem chân lý đó dạy cho chúng ta áp dụng vào cuộc sống tu hành chấm dứt khổ đau. Đức Phật chỉ rõ cho chúng sanh thấy nguyên nhân của khổ đau và cách thức chấm dứt nó (*Pháp*). Ai hành theo chân lý thì chấm dứt khổ đau.

Đức Thế tôn chỉ rõ ai ai cũng sẵn có Phật tánh hay *Chơn Tâm Thường Trụ* tự tánh giác ngộ này, ai cũng có. Thế nhưng, người mê chạy ruổi tìm Phật ở bên ngoài. Trí giả tin tưởng vào *Phật tâm* của chính mình. Đứng trên lý, Phật là giác ngộ, hay tánh giác hằng hữu của mỗi chúng sanh mà ai ai cũng sẵn có. Tin Phật chính là tin Ta hay tin bản tâm thanh tịnh của chính mình. Bởi vì Phật - Tâm - Chúng sanh, cả ba không khác biệt. Trong “*Cư trần lạc đạo phú*”, Vua Trần Nhân Tông nói: “*Thế mới hay! Bụt ở trong nhà, chẳng phải tìm xa. Quên mất bản tâm, nên Ta tìm Bụt. Rốt ráo mới hay! Bụt chính là Ta*”. Người mê chạy ruổi tìm cầu Phật ở bên ngoài, nên sanh vọng tưởng làm mê trong sanh tử sáu đường. Người trí rõ biết Phật là bản tâm, chỉ do vọng tưởng phiền não che tâm nên trí giác không hiện chìm trong sanh tử. Nay rõ biết thì vọng tiêu, trí hiện, Phật Tánh hiện tiền. Có người tin vào Phật tâm của chính mình, nhưng câu chấp vào lời dạy của cổ đức như Phù Vân Quốc Sư nói với trần thái tông: “Trong núi không có Phật, Phật ở tại lòng người”. Cho rằng không có Phật bên ngoài, đây cũng là điều sai lạc. Bởi vì, trên tự thể chúng sanh và Phật đồng một giác tánh.

Chư Phật là người đã thành tựu được Vô thượng Phật quả nhờ ngộ bản tâm mình và diệu dụng được nó làm lợi lạc chúng sanh đầy đủ tự giác giác tha và hạnh giác ngộ viên mãn, đó là Phật ở bên ngoài. Còn chúng ta vì mê lầm nên không rõ mình có giác tánh đó, không biết không hay không sống và ứng dụng được nó nên chìm trong sanh tử. Chư Phật và chúng sanh đồng một Pháp giới tánh, các ngài có đầy đủ lòng từ bi và nguyện lực muốn tế độ chúng sanh nhưng không phải tâm nguyện nào của chúng sanh các ngài cũng đáp ứng, chỉ khi nào tâm nguyện của ta tương ưng khế hợp với ngài có lợi lạc cho chúng sanh và việc tấn tu đạo nghiệp thì mới được Phật lực gia hộ. Chúng sanh không rõ bản tâm mình, không tu tâm này mà cứ mãi cầu xin kính lễ bên ngoài thì Chư Phật không thể ủng hộ ta. Và lại, thành hiền thánh hay Phật là do chính ở sự nỗ lực tu hành và hành đạo của ta. Không có một đấng thần linh hay Thượng đế tối cao nào ban phước giáng họa cho ta hay nắm giữ sinh mạng của chúng ta được. Chính chư Phật trong quá khứ cũng là những người tự dẫn thân hành đạo chứng ngộ đạo màu chứ không van cầu xin xỏ ai. Khi viên thành đạo nghiệp, trên đường hành đạo đó, gặp được người hữu duyên có tâm nguyện lớn nhưng thiếu lực hành thì các ngài gia hộ nhưng dù được chư Phật và Bồ Tát thiện lữ hướng dẫn gia hộ nhưng cốt yếu chính vẫn là do tự thân ngộ nhập chơn trí Bồ Đề. Cho nên, cầu xin vái lạy bên ngoài rốt lại không có lợi ích chơn thật chỉ tương ưng khế hợp với chúng ma phiền não chớ không thể gặp Chư Phật và Bồ Tát, dù các ngài vẫn luôn ở bên ta. Ngược lại, người nhất tâm tu đạo, nguyện thành Phật độ chúng sanh, dù không hướng tâm cầu nguyện tha lực bên ngoài nhưng Chư Phật và Bồ Tát vẫn hằng thủ hộ gia bị trên đường hành đạo bồ đề. Vì thế, một trong những pháp tu phương tiện thù thắng nhất là Niệm Phật, người muốn niệm Phật trước tiên phải tin Phật hiểu biết rõ ràng công đức cũng như hạnh nguyện của ngài, rồi phát khởi tín tâm nguyện cầu sanh, tịnh độ qua hạnh nhất tâm niệm Phật. Rõ lý để tiến tu không bị phiền não kiến chấp làm mờ Phật trí là tin chắc vào tâm thanh tịnh của chính mình và chư Phật không hai không khác, Lý Sự Viên Dung đồng hành là tin Phật.

Tin Pháp là tin tưởng vào giáo Pháp của chư Phật là lương dược chữa lành mọi bệnh tật, là phương tiện đưa ta trở về cứu cánh giải thoát, là chơn lý tuyệt đối hay tánh thể thanh tịnh nhất như mà ai ai cũng sẵn có. Người tin pháp phải có trí huệ phân định rõ các pháp đúng sai tà chánh chơn ngụy, thấu rõ thật tánh giai không của các pháp. Nhận rõ các pháp tướng đều như huyễn hóa, như ảo ảnh,... Theo Luận Đại trí Độ: *“Người tu phải tin hết thấy pháp do nhân duyên sanh, do tâm điên đảo vọng kiến sanh; như vòng lửa quay như mộng như huyễn. Tin các pháp là vô*

thường, khổ không vô ngã bất tịnh; như bệnh, như ung, như tai biến bại hoại tin các pháp không ở trong quá khứ, không ở trong hiện tại, không ở trong vị lai. Không từ đâu đến chẳng đi về đâu tin các pháp là không, vô tướng, vô tác, bất sanh bất diệt. Tuy vô tác vô tướng mà hằng thường hành thiện pháp, đầy đủ trì giới thiện định trí huệ giải thoát và giải thoát tri kiến”. Người tin pháp là thấy rõ ràng các pháp tướng, vận dụng được các pháp vào cuộc đời làm an lạc chúng sanh, biết pháp là phương tiện, không trú chấp đắm nhiễm pháp. Bởi vì:

Pháp xưa nay vẫn là pháp, vốn không có pháp, không phi pháp.

Vì sao ở tại trong một pháp, phân ra có pháp có phi pháp. (Kệ phó pháp cho A Nan của Ma Ha Ca Diếp)

Trên tự thể vắng không chẳng có một pháp, vì khởi tâm nên muôn pháp hiện bày, mê lầm đắm chấp pháp, bị pháp dẫn nên trầm luân sanh tử. Chúng sanh chấp thủ pháp nên nảy sanh muôn ngàn kiến chấp tà ngộ, chìm trong đó chịu khổ đau. Ngoại đạo mê pháp không đạt thật lý nên bị pháp làm ngăn ngại. Bạc Nhị Thừa bị pháp chấp ngăn che nên Bát Nhã Trí không hiện. Vì vậy, không thể thân hành Phật đạo, thân chứng bồ đề. Người thấy suốt tánh tướng các pháp giai không, mà niệm niệm cần hành Phật đạo không trụ không xả, không chấp trước chỗ thấy của mình. Tin chắc lời Phật, nhất tâm hành pháp nguyện độ tận chúng sanh thú hướng bồ đề là Bồ tát. Bồ tát rõ biết “*Tất cả các pháp đều là Phật pháp vì Ta không biết nên sanh mê lầm. Vì thế, ở trong bồ đề mà thấy không thanh tịnh. Ở trong giải thoát mà thấy trói buộc*”. (Văn tiểu sám hối) Theo Luận Đại trí độ: “*Thật tướng của các pháp sâu xa khó hiểu, chỉ có do lòng tin pháp đại thừa kiên cố sâu đầy mới tin được, nên gọi là Tín căn*”. Do tín căn thanh tịnh mà sanh ra tín lực, kiên cố thực hành tất cả các pháp không chướng ngại.

Tin Tăng là tin vào Tăng già thanh tịnh, bởi vì Tăng là một quần chúng hòa hiệp cùng giới, cùng hạnh, cùng nguyện cùng lý tưởng giải thoát trên cầu Phật đạo dưới độ chúng sanh. Tuy nhiên, đời ác thế ngũ trước, người xuất gia tuy đông, nhưng rất ít kẻ thú hướng bồ đề, tuy có hòa hiệp nhưng cũng thường chống trái. Nếu không có giới hạnh và chí nguyện xuất thế thì không phải là Tăng Bảo chơn chánh để ta nương tựa tin tưởng. Người học đạo sơ môn, trước phải nương thầy sáng bạn hiền tu tập, nếu gặp mình sư phải hết lòng tin tưởng tuyệt đối. Tin thầy là một trong những điều kiện căn bản để thành tựu đạo nghiệp. Có tin thầy mới nhất tâm hành đạo theo lời thầy dạy. Nếu có phước duyên gặp vị thầy chứng đạo, thì ngài có thể vận dụng phương tiện đưa ta vào biển giác ngộ dễ dàng nếu mình có nỗ lực không lùi bước, nhất tâm cầu đạo bồ đề

không thoái chuyển. Ngược lại, không gặp được minh sư thì không thể thành tựu đạo nghiệp, mãi mê mờ trong sanh tử trần lao danh tướng. Trên bước đường tu nhân học Phật, hành Bồ Tát Đạo, người tu hành phải tôn kính tất cả Tăng Già cùng thiện hữu tri thức và tôn trọng tất cả chúng sanh. Bởi vì, trên lý thể tất cả chúng sanh đều có đức tướng thanh tịnh của Tăng già. Ai y theo lý thể Tăng Già này tu hành thì viên mãn hạnh nghiệp bồ đề, tròn đủ công đức thanh tịnh của tăng, cứu cánh thành Phật. Tin chắc vào lý thể thanh tịnh tăng già của chính mình thì không mê lầm trong sanh tử trần lao, hằng thẳng tiến bồ đề không chướng ngại. Tin vào thầy sáng bạn lành thì vĩnh viễn không còn thối thất bồ đề. Nếu mê mờ không trí huệ, tin theo lời thầy tà bạn ác, dù mang hình thức tăng già nhưng không có thật ích, mãi mê mờ trong sanh tử.

Tin giới là tin vào tự tánh sáng suốt không lầm lỗi của mình như ngài Lục tổ nói: *“Tâm địa không quấy, tánh mình giới”*, hay *“đất tâm không lỗi tự tánh giới”*. Giới luật là nền tảng để thanh tịnh bản tâm, là phương tiện thù thắng đưa người đến đạo niết bàn, là hàng rào ngăn ngừa tất cả tội lỗi. Người tu Đại thừa lấy tâm bình đẳng hành giới tánh trên tinh thần rõ suốt nguồn tâm hành thuần thiện pháp làm lợi lạc chúng sanh, lia có không phải quấy thiện ác. Nếu không hành thiện lia bỏ bồ đề tâm thì không phải là Phật Tử .

Người tu cầu chứng Phật thừa thì phải luôn tin chắc vào bồ đề tâm của chính mình. Tin chắc tuyệt đối vào bồ đề tâm của chính mình hay chơn tâm thanh tịnh hằng sống với nó thì không thối đoạ nhị thừa, không trầm luân sanh tử mê mờ. Dù ở trong ba cõi nhưng vẫn thường hằng thanh tịnh an lạc. Ngược lại, mất tâm bồ đề thì tu các pháp lành là nghiệp của ma vậy.

Trong kinh Hoa Nghiêm. Đức Phật dạy:

<i>“Bồ tát phát tâm cầu Bồ đề,...</i>	<i>Với Phật, Pháp, Tăng khởi lòng tin,</i>
<i>Do đây mà sanh tâm rộng lớn</i>	<i>Chẳng cầu ngũ dục và ngôi vua,</i>
<i>Chẳng mong giàu vui danh tiếng lớn.</i>	<i>Chỉ vì dứt hẳn khổ chúng sanh,</i>
<i>Lợi ích thế gian mà phát y,</i>	<i>Thường muốn lợi lạc các quần sanh.</i>
<i>Thâm tâm cõi nước cúng dường Phật.</i>	<i>Thọ trì chánh pháp tu trí huệ</i>
<i>Vì chứng Bồ đề mà phát tâm,</i>	<i>Thâm tâm tin hiểu thường thanh tịnh,</i>
<i>Cung kính tôn trọng tất cả Phật,</i>	<i>Nơi Pháp và Tăng cũng như vậy</i>
<i>Chỉ thành cúng dường mà phát tâm.</i>	<i>Thâm tín nơi Phật và Phật pháp,</i>
<i>Cũng tin Phật tử đạo tu hành</i>	<i>Và tin Vô thượng đại bồ Đề.</i>
<i>Do đây Bồ tát phát tâm nguyện</i>	<i>Tin là nguồn đạo mẹ công đức,</i>

Nuôi lớn tất cả những pháp lành,
Khai thị niết bàn đạo vô thượng
Là cội cung kính trừ kiêu mạn
Là tay thanh tịnh thọ thiện hạnh,
Tin hay hoan hỷ vào phật pháp,
Tin quyết đến được bậc Như Lai
Tin sức kiên cố không bị hư
Tin hay chuyển hướng Phật công đức,
Xa lìa các nạn được vô nạn.
Thị hiện đạo giải thoát vô thượng.
Tin hay sanh trưởng cây bồ đề,
Tin hay thị hiện tất cả Phật,
Tin là hơn hết rất khó được
Mà có như ý diệu bảo châu.
Thời hay trì giới và tu học.
Thời hay đầy đủ các công đức.
Học là siêng tu bậc công đức.
Thời được chư Phật luôn khen ngợi.
Thì hay trần thiết cúng dường lớn.
Người này tin Phật chẳng nghĩ bàn,
Thời nghe Phật pháp không nhầm đui.
Người này tín Pháp bất tư nghi.
Thời được tín tâm bất thoái chuyển
Người này tín lực không dao động.
Thời được lực căn sạch sáng lẹ...
Thời tâm tin ưa được thanh tịnh

(Kinh Hoa nghiêm Phẩm Hiền thủ số 12. tr469-4710)''

Như vậy, niềm tin là nhân sanh ra tất cả thiện pháp, là nền tảng thâm nhập Phật Pháp Đại Thừa. Bốn pháp tin Phật pháp, tăng giới thật ra gồm thâm trong tin chắc vào chơn tâm thanh tịnh chính mình là Phật. Bồ Đề tâm, trực tâm và thâm tâm thật ra cũng chỉ là cách diễn đạt rộng của

Dứt trừ lưới nghi khỏi dòng ái,
Tin không bợn như lòng thanh tịnh,
Cũng là pháp tạng đệ nhất tài,
Tin hay ban cho không bợn xén,
Tin hay thêm lớn trí công đức.
Tin khiến lực căn sạch sáng lẹ,
Tin hay dứt hẳn cội phiền não.
Tin nơi cảnh giới không chấp trước,
Tin hay vượt khỏi các đường ma.
Tin là giống công đức không hư,
Tin hay thêm lớn trí tối thắng.
Cứ theo công hạnh nói thứ đệ
Vi như trong tất cả thế gian
Nếu thường tin thờ nơi chư Phật,
Nếu thường trì giới và tu học,
Giới hay khai phát gốc bồ đề,
Nơi giới và học thường thuận làm
Nếu thường tín thuận nơi chư Phật.
Nếu hay trần thiết cúng dường lớn.
Nếu thường tín thuận nơi tôn Pháp,
Nếu nghe Phật Pháp không nhầm đui
Nếu thường tín phụng thanh tịnh tăng,
Nếu được tín tâm bất thoái chuyển.
Nếu được tín lực không dao động
Nếu khéo tu hành phương tiện lớn,

chơn tâm, Người dùng tri thức không thể tìm cầu đến bản thể ly ngôn tuyệt tướng của đạo và diệu tâm thanh tịnh cùng huyền nghĩa thâm sâu của kinh giáo. Chỉ có niềm tin tuyệt đối vững chắc trên Căn bản trí huệ trực giác mới có thể thâm nhập. Người tu hành không có niềm tin thì chỉ là tri thức văn tự thế gian hay ngoại đạo mang hình tướng chứ không phải là người tu đạo chơn chánh.

KẾT LUẬN: Niềm tin là nền tảng để xây dựng sự nghiệp thế gian và thành tựu đạo nghiệp xuất thế. Người Phật tử và bậc tu hành cao thượng phải có niềm tin sắt đá mới có thể viên thành sự nghiệp. Trong thời hiện tại, chúng sanh lòng nhiều mê muội, chạy theo sự linh hiển hoặc danh tướng chấp ngã mà không có trí sáng nhìn được lẽ thật của đạo, lấy tư kiến thiên chấp cho là đạo nên mãi lầm mê trong sanh tử chịu khổ đau. Người có chánh tín thì mới nhận ra đạo lý thâm diệu của đạo giữa cuộc đời, có năng lực vượt thoát khỏi tất cả khổ đau trong sanh tử. Thành tựu đạo nghiệp vô thượng ngay tại thế gian này, có hạnh phúc an lạc ngay trong cuộc sống không vương trần lụy khổ ưu phiền. Vậy tất cả người con Phật phải thành tựu chánh tín kiên cố ngay tại thế gian này, làm chỗ nương tựa cho tất cả ai mất định hướng bơ vơ trong cuộc sống và thăng tiến trên con đường tu hành đạo nghiệp của mình làm lợi lạc tất cả chúng sanh.

Phật Pháp, Tăng Giới bốn niềm tin ấy trên lý tánh thật ra chỉ tự một nguồn tâm lưu xuất. Cho nên, tin vào chơn tâm thường trụ hay Bồ Đề tâm của chính mình thì hàm nhiếp tất cả Pháp. Nói cách khác tin chơn tâm thanh tịnh của mình rõ biết tâm này là Phật, tâm này làm Phật là gốc, tin Phật pháp Tăng giới là cành lá râu ria dành cho trung và hạ căn mà Đức Thế Tôn quyền khai phương tiện diễn bày cho si nhân y cứ. Cho nên muốn có chánh tín phải lìa chấp trước, rõ được nguồn tâm mới thật sự là người có đức tin kiên cố trong chánh pháp Phật đà.